

Rok 2005, XLVIII (LXI)

CHOWANNA

Tom 2 (25)

Między przeszłością
a przyszłością
edukacji dorosłych

pod redakcją
Agnieszki STOPIŃSKIEJ-PAJĄK

Wydawnictwo
Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2005

Redaktor naczelny

Prof. dr hab. Stanisław Juszczyk

Rada Naukowa

Prof. dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak
Prof. dr hab. Kazimierz Denek
Prof. dr hab. Tadeusz Frączkowiak
Prof. dr hab. Adam Frączek
Prof. dr hab. Stanisław Kawula
Prof. dr hab. Wojciech Kojs
Prof. dr hab. Stefan M. Kwiatkowski
Prof. dr hab. Zbigniew Kwieciński
Prof. dr hab. Tadeusz Lewowicki
Prof. dr hab. Mieczysław Łobocki
Prof. dr hab. Krystyna Marzec-Holka
Prof. dr hab. Stefan Mieszalski
Prof. dr hab. Aleksander Nalaskowski
Prof. dr hab. Irena Obuchowska
Prof. dr hab. Bronisław Siemieniecki
Prof. dr hab. Karol Poznański
Prof. dr hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki
Prof. dr hab. Bogusław Śliwerski
Prof. dr hab. Andrzej de Tchorzewski
Prof. dr hab. Janina Wyczęsany

Kolegium Redakcyjne

Prof. UŚ dr hab. Danuta Drynda
Prof. UŚ dr hab. Dorota Ekiert-Oldroyd
Prof. UŚ dr hab. Władysława Łuszczuk
Prof. UŚ dr hab. Katarzyna Popiołek
Prof. dr hab. Zofia Ratajczak
Prof. UŚ dr hab. Jan M. Stanik
Prof. UŚ dr hab. Agnieszka Stopińska-Pająk
Prof. UŚ dr hab. Ewa Syrek

Sekretarz Redakcji

Dr Beata Pitula

Adres Redakcji/Editorial Address
Wydział Pedagogiki i Psychologii
Uniwersytetu Śląskiego
40-126 Katowice, ul. M. Grażyńskiego 53
tel./fax 258-94-82

Spis treści

Wstęp (Agnieszka Stopińska-Pająk) 5

ARTYKUŁY

Edukacja ustawiczna a wyzwania cywilizacyjne

Zbigniew Kwieciński: Czy możliwy jest pedagogiczny powrót do mądrości? Pamięci Profesora Stanisława Kowalskiego 9
Józef Pólturzycki: Aktualność problemów edukacji ustawicznej 16
Ewa Przybylska: Integracja społeczna w lustrze edukacji ustawicznej, czyli gra w „najlepsze ogniwo” 39
Józef Kargul: Rodzina jako podmiot całościowej edukacji dorosłych 50

Obszary edukacji dorosłych

Ewa Solarczyk-Ambrozik: Oświata dorosłych w zmieniającej się rzeczywistości – między nowoczesnością a postmodernizmem 56
Tadeusz Aleksander: Wszechnice polskie – dotychczasowy dorobek i potrzeba rozwoju 69
Olga Czerniawska: Podróż i jej andragogiczny wymiar 91
Jerzy Stochmiałek: Alfabetyzacja informatyczna dorosłych w kontekście procesu wykluczenia społecznego 102
Alicja Kargulowa: Zmiany tożsamości poradnictwa zawodowego i ich reperkusje 111
Agnieszka Stopińska-Pająk: „Edukacja dorosłych dla wspólnego świata” – udział Polaków w międzynarodowej współpracy andragogicznej (pierwsza połowa XX wieku) 126

Aksjologiczne problemy edukacji dorosłych

Janina Kostkiewicz: Edukacja aksjologiczna dorosłych – zaniechania i potrzeby 141
Krzysztof Maliszewski: Problem Thanatosa. Bariery i pozytywki andragogicznej refleksji o śmierci 148
E. Anna Wesółowska: Wzorce osobowe w procesie kształtowania tożsamości narodowej i wartości humanistycznych 157

Jiří Pavlů: <i>Filozofie – výchova a vzdělání. J.A. Komenský a jeho vztah a zájem o dospělého člověka</i>	171
---	-----

RECENZJE

<i>Andrzej Radziejewicz-Winnicki: Społeczeństwo w trakcie zmiany. Rozważania z zakresu pedagogiki społecznej i socjologii transformacji. Gdańsk, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne 2004, ss. 195 (Krzysztof Maliszewski)</i>	185
<i>Ewa Solarczyk-Ambroziak: Kształcenie ustawiczne w perspektywie globalnej i lokalnej. Między wymogami rynku a indywidualnymi strategiami edukacyjnymi. Poznań, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu A. Mickiewicza 2004, ss. 246 (Urszula Tabor)</i>	189
<i>Milan Beneš: Andragogika, podstawy teoretyczne (Andragogika, teoretické základy). Eurolex Bohemia 2003 (Urszula Tabor)</i>	193
<i>Earl Babbie: Badania społeczne w praktyce. Warszawa, PWN 2004 (Urszula Tabor)</i>	196
<i>Zdeněk Palán: Lidské Zdroje. Výkladový slovník. Praha, Academia 2002, ss. 280 (Monika Sulik)</i>	200
<i>Equality–Inequality of Adult Education Opportunities in Europe. Eds. Heribert Hinzen, Viera Prusáková, Ewa Przybylska. Bratislava, Comenius University in Bratislava 2002, ss. 251 (Monika Sulik)</i>	203

KRONIKA

<i>Sprawozdanie ze spotkania przedstawicieli Zespołu Pedagogiki Społecznej Komitetu Nauk Pedagogicznych, Ustroń, 15–16 listopada 2004 roku (Ewa Bielska)</i>	209
<i>Sprawozdanie z Międzynarodowej Konferencji Naukowej Dziecko w świecie wiedzy, informacji i komunikacji. Katowice, Uniwersytet Śląski, 17–18 listopada 2004 roku (Irena Polewczyk)</i>	212
Summary	215

„Chowanna”	Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego	Katowice 2005	R. XLIX (LXII)	T. 2 (25)	s. 5–6
------------	--	---------------	-------------------	--------------	--------

Wstęp

Zmiany zachodzące w życiu społecznym i codziennych doświadczeniach ludzi dorosłych, kształtowanie się społeczeństwa ponowoczesnego, w którym zburzony został ład i porządek, będący – jak pisał w monografii *Ponowoczesność jako źródło cierpienia* (Warszawa 2000, s. 7) Zygmunt Bauman – „chlubą nowoczesności i kamieniem węgielnym wszystkich pozostałych jej zdobyczy”, sprawiają, że wielu dorosłych ma poczucie zagubienia, bezradności wobec wyzwań, jakie przynosi XXI wiek. Z. Bauman stwierdza, że: „Ludzie ponowocześni stracili dozę bezpieczeństwa w zamian za przyrost szansy czy nadziei szczęśliwości” (s. 9). Jednakże osiągnięcie owej szczęśliwości ma charakter epizodyczny, nie jest pewne, a nawet nie chodzi już o szczęśliwość, ale po prostu o utrzymanie się przy życiu. Współczesny nam świat charakteryzuje nerwowość i niepewność. Niepewność nowego rodzaju, wynikająca głównie z nieprzewidywalności dalszego rozwoju społecznego, uniemożliwiająca realizację własnych planów życiowych, prowadząca do tożsamości ciągle na nowo budowanej, tożsamości palimpsestowej. Przyszłość, której nie można przewidzieć, powoduje, że żyjemy dzisiaj w stanie „wszechprzenikliwego lęku”. Nadzieją współczesnego człowieka, dramatycznie szukającego swej drogi w niepewności i do niepewności, może być permanentne uczestniczenie w edukacji. H.G. Wells stwierdził, iż epoka współczesna jest wyścigiem między wychowaniem a katastrofą. Udział w tym wyścigu stanowi wyzwanie dla nas wszystkich. Edukacyjny styl życia staje się zatem koniecznością człowieka, i to – jak wielu uczonych podkreśla – koniecznością egzystencjalną. B. Suchodolski wyraził to w haśle „być, aby się uczyć”.

Prezentowany numer „Chowanny” dotyczy problemów edukacji dorosłych, które w kontekście wspomnianych zjawisk charakterystycznych dla naszych czasów wymagają nowych analiz i refleksji. Zamierzeniem moim było podjęcie namysłu oraz dyskusji nad problemami edukacji dorosłych i andragogiki jako nauki. Wymiana poglądów w tym zakresie, oparta na własnych doświadczeniach badawczych Autorów i Auterek, jest próbą ukazania problemów andragogicznych, obecnych zarówno w refleksji teoretycznej, jak i w działalności praktycznej niemalże od początków edukacji dorosłych, powracających jako kolejna fala i wymagających nowych rozwiązań i ponownych ujęć adekwatnych do wyzwań, wobec których stają dorośli i edukacja dorosłych.

W tomie zebrano artykuły dotyczące trzech głównych tematów: edukacji ustawicznej, różnych obszarów edukacji dorosłych oraz aksjologicznych problemów edukacji dorosłych. Tematyka ta została podjęta przez wybitnych uczonych, badaczy, pedagogów i andragogów, reprezentujących kilkanaście ośrodków akademickich w kraju oraz ośrodek w Czechach. Autorzy rozważań ukazują złożone uwarunkowania edukacji dorosłych, jej konteksty kulturowe, społeczne, dylematy roli i funkcji edukacji dorosłych w ponowoczesnym świecie.

Agnieszka Stopińska-Pająk

„Chowanna” 2005, Vol. 2 (25)

The Past and the Future of Adult Education

Summary

In the latest volume of „Chowanna” entitled *Między przeszłością a przyszłością edukacji dorosłych* (*The Past and the Future of Adult Education*) the readers will find articles devoted to the problems of adult education. The life of an average adult person from the 21st century has been subjected to far-reaching changes, thus the problems of adult education need to be analyzed anew.

The authors of the included articles attempted to present the andragogic problems which appear not only in theoretical reflections but also in practice. These reappearing problems require new solutions that would meet challenges posed by the 21st century adult education. This subject was tackled by eminent scholars, researchers, pedagogues and andragogs representing manifold academic institutions from Poland and the Czech Republic. The authors' considerations revealed the complexity of adult education, which results from its cultural and social contexts as well as from the ambiguously defined function it performs in the postmodern world.

The articles were divided into three thematic groups: incessant education (texts by Zbigniew Kwieciński, Józef Półturzycki, Ewa Przybylska, Józef Kargul), various fields of adult education (texts by Ewa Solarczyk-Ambrozik, Tadeusz Aleksander, Olga Czerniawska, Jerzy Stochmialek, Alicja Kargul, Agnieszka Stopińska-Pająk) and axiological problems of adult education (texts by Janina Kostkiewicz, Krzysztof Maliszewski, E. Anna Wesołowska, Jiří Pavlí).

In the ending of the volume the readers will find reviews of the books and information on the conferences held by the Faculty of Pedagogy and Psychology of the University of Silesia in Katowice.

Recenzenci
Ryszard Gerlach
Andrzej Radzewicz-Winnicki

Nr indeksu 330566
PL ISSN 0137-706X

Copyright © 2005 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

Projekt okładki
Aleksander Herman

Redaktor
Barbara Malska

Redaktor techniczny
Małgorzata Pleśniar

Korektor
Agnieszka Plutecka

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Nakład 220 + 50 egz. Ark. druk. 13,75. Ark. wyd.
16,0. Papier offset. kl. III, 80 g

Cena 25 zł

Łamanie: Pracownia Składu Komputerowego
Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego
Druk i oprawa: Czerny Marian. Firma Prywatna „GREG”
Zakład Poligraficzny
ul. Wrocławska 10, 44-100 Gliwice

Zasady opracowania materiałów

1. Redakcja przyjmuje teksty nigdzie dotąd nie publikowane.
2. Nadsyłane prace będą recenzowane, a następnie omawiane na posiedzeniach Redakcji, która podejmie decyzję w sprawie zakwalifikowania ich do druku. O decyzji Redakcji Autor zostanie poinformowany. W przypadku niezakwalifikowania artykułu do druku zostanie on zwrócony Autorowi. (Prace realizowane między innymi w ramach grantu powinny być opatrzone informacją o rodzaju, numerze i tytule problemu badawczego).
3. Objętość tekstu nie może przekraczać 16 stron maszynopisu, łącznie z bibliografią, przypisami, tabelami, rysunkami. Wyjątek od tej zasady stanowią jedynie artykuły zamówione.
4. Materiały przekazane do redakcji powinny zawierać:
 - komputerowy wydruk tekstu wraz z dyskietką, ewentualnie maszynopis tekstu (znormalizowany, w dwóch egzemplarzach) wraz z bibliografią (uporządkowaną alfabetycznie, w układzie nazwisko / data),
 - tabele, rysunki (wydruk oraz dyskietka, ewentualnie wykonane starannie na kalce technicznej, opisane, w jednym egzemplarzu),
 - streszczenia w języku polskim i w języku angielskim,
 - przypisy: bibliograficzne (podane w tekście głównym, umieszczone w nawiasie w układzie nazwisko / data), rzeczowe (opatrzone cyfrą odpowiadającą numeracji ciągłej przypisów w tekście głównym, napisane na oddzielnej stronie),
 - informacje o Autorze (imię i nazwisko, tytuł, stopień naukowy i zawodowy, specjalność, stanowisko i miejsce pracy, aktualnie pełnione funkcje w stowarzyszeniach i towarzystwach krajowych i zagranicznych, adres do korespondencji, adres domowy, numer telefonu).

WARUNKI PRENUMERATY

Warunkiem regularnego otrzymywania „Chowanny” jest złożenie zamówienia na prenumeratę roczną. Przewidywana cena jednego tomu w roku 2006 wyniesie 25 zł.

Płatności należy dokonywać dopiero po otrzymaniu egzemplarza i faktury.

Zamówienia prosimy wysłać pod adresem:

WYDAWNICTWO UNIWERSYTETU ŚLĄSKIEGO
UL. BANKOWA 12B, 40-007 KATOWICE
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl
tel. 359-18-60 lub 359-24-00, wew. 18-60

Bieżące numery można nabywać bezpośrednio w księgarni Wydawnictwa lub zamawiać korespondencyjnie za zaliczeniem pocztowym.

Subscription orders for all the magazines published in Poland available through the local press distributors or directly through the

Foreign Trade Enterprise
ARS POLONA
Krakowskie Przedmieście 7, 00-950 Warszawa, Poland
Bank Account: Bank Handlowy SA w Warszawie 201061-710-1310

Księgarnia Wysyłkowa
„LEXICON”
Maciej Woliński
skrytka pocztowa 957, 00-950 Warszawa 1
tel./fax (022) 625-01-29, (022) 648-41-23
e-mail: lexicon@medianet.pl